

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 20.

V Ljubljani, 19. velikega travna 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Ōrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglas in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Po starem načinu. — Naš denarni zavod. — Drugi občni zbor »Zveze štajerskih slov. učiteljev in učiteljic«. — Učni načrt in učne knjige meščanske šole v Krškem. — Kako bi bolje uspevala krška meščanska šola. — Iz naše organizacije. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Po starem načinu.

Kranjski Amoniti so se zopet s staro in proslulo divjostjo zagnali v napredno učiteljstvo. Kaj bi neki počeli, ko bi ne imeli učiteljstva, ki se drzne misliti s svojo glavo in hoditi svoja pota?

Klerikalno časopisje razpravlja z vidno slastjo skoro dan za dnevom o »grehih« naprednih učiteljev, meče nanje kamenje in preti s strašnimi kaznimi. »Domoljub« je v tem ostudnem početju naravnost nedosegljiv. Ta list se lahko ponaša, da je edini svoje vrste daleč okrog. Obenem je pa tudi podoba tistih, ki ga pišejo in urejajo. Očividno imajo namen, očrniti šolo in učiteljstvo pri ljudstvu in ga navdati s sovraštvom do obojega. Zakaj — to smo že neštetokrat dokazali. Vladanje neukega ljudstva je lahko in nese lepe dobičke. Lahko in dobro življenje pa prija klerikalnim generalom.

V zadnjem času je zlasti lepa gorenjska stran torišče klerikalni gonji. V Cerkljah pri Kranju, v Jesenicah na Gorenjskem in v Št. Vidu nad Ljubljano so se zgrnile klerikalne čete, da uničijo posameznike našega stanu moralno in materijalno. Obkolili pa so tudi šolo na Črnem vrhu nad Idrijo, češ, tudi na Notranjskem ne sme imeti pošten in vesten učitelj mirnega življenja. A tudi z Dolenjske nam dohajajo poročila, ki nam svedočijo, da ima učiteljstvo jako težko stališče, ko se vedno zaganja vanje klerikalna nadutost in zaslepljenost od klerikalnih kaplanov naščuvanega ljudstva. Tako je torej dandanes vsa Kranjska pravi Eldorado klerikalnim rogoviležem, ki rujejo sistematično in na višje povelje proti šoli in učiteljstvu.

Naši tovariši: Lapajne v Cerkljah, Fabinc v Jesenicah, Žirovnik v Št. Vidu, Silvester v Črnem vrhu itd. bi lahko povedali mnogo, mnogo zanimivih stvari, ki kažejo klerikalno nasilstvo in nepoštenost v pravi luči. Povedali bi nam lahko, da je dovolj, ako je učitelj vesten, pošten in naprednega mišljenja, da ga preganja klerikalna tema z vso brezobzirnostjo.

Vse tu imenovane tovariše bi klerikalci radi kar naravnost uničili. Zato jim ni dovolj, da jih denuncirajo po svojih listih, nego hočejo jih tudi z ovadbami na šolske oblasti spraviti v nesrečo in pri ljudstvu ob veljavo in ugled.

Ti slučajji so nekaka karakteristika vseh klerikalnih naskokov na čast naprednega učiteljstva, ker nam kažejo, kakih stvari se poslužujejo breznarodni rimski slugi, ko jim je očrniti pošteno ime poštenega slovenskega učitelja.

Ali ni podlo in obenem brezmiselno, ako išče jeseniški župnik kaznivega dejanja v tem, da je učitelj Fabinc fotografiran v družbi naprednih prijateljev in je ta fotografija razstavljena v reklamo fotografu? To naj bi bilo za mladino — pohujšljivo!

Še značilnejši je Lapajnetov slučaj!

Proti temu tovarišu je vložilo na deželni šolski svet ovadbo 20 »prizadetih staršev«, od katerih pa nekateri otrok sploh nimajo, ali pa nimajo za šolo godnih odrok, ali pa so njih otroci že davno šoli odrasli. Ta ovadba pravi: 1. da je Lapajne šel dne 11. oktobra 1904 namesto v šolo na lov, 2. da je dne 18. marca 1904 sadil na vrtu svojega svaka drevje ter s tem — kakor v prvem slučaju — zanemaril šolo in 3. da se pohujšujejo otroci, ker se jim po njegovi ingerenci preiskujejo v šoli roke, je li so dovolj snažne ali ne, ker ima priti zdravnik, da jim stavi kozel!

Tovariš Lapajne si ni znal drugega pomočka, nego da je vložil pri c. kr. okrajnem sodišču zasebno obtožbo, da postavi na laž vse te trditve, ki so jih nagromadili klerikalci proti njemu v ovadbi na deželni šolski svet.

Dne 4. t. m. se je vršila obravnava pri okrajnem sodišču v Kranju. Vsi prišli obtoženci — razen enega — so se vdali ter izjavili, da so bili zavedeni, da so podpisali dotično ovadbo, ki zahteva, naj Lapajnetu premeste iz Cerklj. Nekateri so celo povedali, da so lovili njih podpise in da je bila ovadba napravljena v kaplaniji. Naposled so prosili gosp. Lapajnetu oproščenja ter izjavili, da prekličejo vse žalitve in da plačajo vse pravdne stroške po sodni odmeri.

Le eden se ni vdal — Martin Teran. Pred sodiščem pa je izprevidel, da je delal tovarišu Lapajnetu krivico, zato mu je odmeril sodnik teden dni zapor. Oče Teran je sicer naposled tudi priznal, da je bil napačno poučen in da vse prekliče ter prosi g. učitelja oproščenja, a sedeti bo le moral. Za to prijetnost naj lepo zahvali tiste, ki so mu vcepili sovražstvo do šole in učitelja!

Ta slučaj nam kaže, kako prihajajo ljudje po krivdi klerikalnih zavodnikov v nesrečo. Taki slučaji pa bodo končno izučili tudi »naše dobro ljudstvo«, da se bo obrnilo od onih volkov, ki se mu približujejo v ovčjih kožah.

Nas pa klerikalno nasilstvo še bolj družijo in v nas razvema neugasen ogenj sovraštva in osvete!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca malega travna 1905 K 69.206.95.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Drugi občni zbor

„Zveze štajerskih slov. učiteljev in učiteljic“.

Drugi občni zbor „Zveze štajerskih slovenskih učiteljev in učiteljic“ se je vršil v Celju dne 25. aprila t. l. v tamošnji okoliški šoli. Slovensko učiteljstvo naše lepe Štajerske je pričakovalo ta zbor z nestrpnostjo, a obenem z neko notranjo nemirnostjo. Šlo je namreč za to, da se naša s tolikim naporom in težkočami oživotvorjena »Zveza«, ki je za nas naravnost življenjskega pomena, res — oživi. V to pa je bilo treba predvsem poravnati nasprotstva, ki so nastala med člani in v vodstvu samem zaradi znanih dopisov v »Učiteljskem Tovarišu« in »Domovini«. Kakor je že poročal »Slovenski Narod« (v 97. številki), se je zgodilo to tako ugodno za čast našega stanu, da se je vsakdo z globokim zadovoljstvom in z radostnim srcem vračal s tega zbora. Da, slovensko štajersko učiteljstvo je pokazalo, da je zrelo za organizacijo, in danes smo trdno prepričani, da nas ne loči — nič in nič več! In v tem prepričanju je bodočnost naša! V naslednjem kratka slika o zboru.

A. Seja upravnega odbora.

Predsednik g. Armin Gradišnik otvori sejo, konstatuje sklepčnost in srčno pozdravlja vse došle delegate ter draga nam gosta g. Luko Jelenca, predsednika naše dične južnoslovenske učiteljske Zaveze ter g. Jakoba Dimnika, neutrudljivega graditelja Učit. konvikta. Nato naznani, da je zastopano vse vodstvo, razen tajnika, ki je odstopil, ter skoro vsa društva po svojih odposlancih. Dasi dozdej večina društev ni izpolnila svojih dolžnosti ter ni poslala niti imenika svojih članov, se vendar lahko s precejšno natančnostjo trdi, da šteje »Zveza« po priglasih s svojimi 14 društvi — blizu 600 članov — za Štajersko gotovo nad vse častno število!

Potem smo slišali poročila funkcionarjev. Ker je, kakor že omenjeno, tajnik g. Franc Krajnc odstopil, poroča namesto njega predsednik sam. Po želji navzočih prečita precej ostro izjavo imenovanega tovariša o vzrokih odstopa, o v uvodu omenjenem nasprotstvu.

Na to poročila, v koliko so se odzvala društva svojim dolžnostim nasproti »Zvezi«. To poročilo — kakor že omenjeno — ni bilo baš najugodnejše. — V razjasnilo poročila blagajnik g. Miloš Levstik. Ta prečita ves račun, točko

za točko. Dozdanjega prebitka je okroglo 60 K. Kot pregledovalci računa se izvolijo gg. Kopič, Koropec in Hribnik, najdejo vse v popolnem redu.

Zdaj pride g. Gradišnik v nadaljevanju poročila do afere z »Domovino«. Poda zgodovino iste ter protestuje pred vsem proti temu, da bi se smatrala zadeva kot lokalna. Šlo je za čast vsega učiteljstva. Izjavi, da ni bil on pisec članka »Rezki odmevi«. Ta pa pravzaprav ni povzročil boja, temveč opazka urednikova pod črto, ki mu niso bile dovolj jasne naše razmere. Kako pa je postopala »Domovina«, je znano. Predsednik je čutil v sebi dolžnost, da se je temu uprl. Končno izjavi, da z ozirom na postopanje g. podpredsednika vsi celjski funkcionarji odstopijo.

G. Strmšek popolni zgodovino vse zadeve, poudarja važnost »Domovine« za naš narod sploh ter posebej za šolstvo in naš stan in izjavi, da ga je vodila pri njegovem postopanju edino le najiskrenejša želja, da bi se boj čimprej končal. Sicer pa da naj sodi zbor.

Prihodnji govorniki izrazijo svoje različno mnenje. Gospod nadučitelj Farčnik pové, da se je »Savinsko učiteljsko društvo« izreklo z vsemi proti enemu glasu za »Domovino«, a da sicer nimajo nič zoper g. Gradišnika ali kogarkoli. Zapisnikar pa predvsem poudarja veliko važnost »Zveze« za naš stan in naš narod. Obžaluje, da ni bil prvi nastop posebno srečen. Priznava, da mora biti učiteljstvo v dosego svojih vzvišenih smotrov edino z narodom in zlasti z njegovo inteligenco kot voditeljico, v kolikor je ta prijateljica šole. A ta inteligenca naj uvaža naše trudapolno delo in naj naših idejalnih stremeljenj tako — ne prezira. Nismo nikakor domišljavi in častihlepni, a prezirati se tudi ne damo! Gotovo ljubimo »Domovino«, a smo mnenja, da ji tudi ni bilo treba izstreliti takoj vsega streliva, kar ga je našla zoper nas! Nadalje pravi, da se je čudil postopanju g. podpredsednika, tega priznanega organizatorja ter nekaterih društev. Končno želi, da bi se z ozirom na eminentno važnost »Zveze« stvar danes med učiteljstvom poravnala.

G. Strmšek odgovarja, da je pač popolnoma prepričan o važnosti »Zveze«, saj jo je takorekoč on ustanovil. Poudarja še enkrat, da ga je vodil le najboljši namen.

G. Brinar F. pravi, da ga veseli, da je prišlo zopet vse v boljši tek. Boj z »Domovino« je prenehal. Ta nam je zopet stara prijateljica, kakor smo mi nji. Bodimo si tudi med seboj zopet stari, složni prijatelji!

Burni »Živio«-klici, ki so sledili tem besedam, so dovolj jasno pričali, da so prišle pač kakor iz srca vseh.

G. Gradišnik nadaljuje, da se je zdaj zadeva vsestransko pojasnila. G. Strmšek kakor on sta postopala pač nesporazumno, a oba z najboljšim namenom. Bodi torej stvar pozabljena! — Radostno, navdušeno priznanje navzočih je poveljalo poravnavo.

Predsedstvo prevzame g. Strmšek, in g. Gradišnik nadaljuje svoje poročilo o delovanju »Zveznega« vodstva. Isto se je poklonilo gospodoma celjskima poslancema v zadevi odprave III. plačilnega reda, odobravalo brzojavno odločno postopanje naših poslancev v deželni zbor, čestitalo goriškemu tovarišem k povišanju plač, ki pa se žalibog še ni izvedlo, ter brzojavno izreklo sožalje ob smrti velikana-Strossmayerja. Končno omeni podavatelj še osnutka pravil, ki se ima »na njih podlagi združiti naša »Zveza« z nemškim »Verbandom« v deželno društvo »Lehrerband«, ki bo zastopal skupne stanovske interese, dočim bosta imela »Zveza« kakor »Verband« v narodnem oziru popolnoma proste roke.

*) Da priobčujemo to poročilo tako pozno, je kriv poročevalec, ki nam ga je poslal šele sedaj. Pravi, da je z delom preobložen.